

ek. Kulturpalota könyvtára
Arad
Palatul Cultural

Anul XVII. évi.

Arad, 1934. nov. hó 30.

Nr. 48. szám

Primredactor — Főszerkesztő
Chefredakteur
REINHART GYULA

MESERIAȘUL AZ IPAROS DER GEWERBETREIBENDE

MUNKAADÓK LAPJA

Erdély és Bánság kis- és középipar-
sainak hetilapja. — Az Ipartestületek
Szövetsége, az aradi Iparos Önkön, az
Ipari Szindikátusok, a Romániai Epi-
tőmesterek Szövetsége és a Timisoara
Vendéglősök és Kávésok Ipartestülete
hivatalos lapja. Együtt a Timisoara
„Az Iparos”-sal és a „Fodrász Újság”-
gal

„Tiszteld a tisztos
ipart!”

Videant consules...

Norme pentru cititorii meseriași ai „Meseriașului” cum să redacteze proiecte la legea industrială

Meseriașul nu devine cărpaci dacă vrea să ia parte la redactarea proiectului legii industriale noi, ci dorește numai că existența și viitorul lui să fie încredințate unei legi bune.

Care drum trebuie urmat de cititorii meseriași ai „Meseriașului” la pronunțarea părerii lor asupra unor probleme din proiectul legii industriale?

De IULIU REINHART.

Apelles, renumitul pictor elen spusese căja cu două mii de ani înaintea noastră: „Pantofar, ramâi la calapodul tău.” Aceasta înseamnă să nu ne apucăm de lucruri la cari nu ne pricepem, ceacă însă nu se nimerește la toate. După părerea noastră ar fi mult mai bine dacă legile nu ar fi aduse numai de corpurile legiuitoare, a căror știință apreciază făurește opere de multe ori foarte frumoase în teorie, însă până ce ajung să fie aplicate, observăm, că strică mai mult decât folosesc.

Dacă de exemplu ar fi posibil, că legile privitoare industria și mai ales legea industrială, să fie redactate de industriași însuși, pe urma experienței lor îndelungate, ar aduce legi mult mai reușite, cari ar deservi cu mult mai bine interesele industriei ca actualele legi.

UN TAMPLAR, CARE ȘTIA SĂ REDACTEZE UN CONTRACT CA ORISICARE ADVOCAT...

Cred că articolul meu va fi mai ușor priceput dacă citez aci o veche întâmplare. Generația mai bătrână de aici din Arad se va aminti desigur de maestrul tâmplar Varga Iosif, primul subpreședinte al Corporațiunii meseriașilor din Arad. Acest Varga Iosif era un orator tot atât de bun ca și iscusit în meseria sa. Vorbea frumos și foarte cumințe, era custodele comunității evanghelice din localitate, membru în consiliul comunal, în direcțiunea Casei de păstrare civile din Arad, eu

un cuvânt un om cu vază. Persoană cealaltă din povestea noastră a fost dr. Mülle Ludovic avocat, apoi notar public, deputat, jurisconsultul Corporațiunii meseriașilor și deasemenea membru în direcțiunea Casei de păstrare civile, ba chiar președintele direcțiunii.

Dr. Mülle la o contraversă avută în direcțiunea băncii spusese: „ce se pricepe la așa ceva un tâmplar?” Varga nu lăsase observația fără răspuns și ripostă.

— Și eu sunt în stare să redactez un contract ca domnul avocat, la orice timp. Dacă domnul avocat însă va veni în atelierul meu și va putea să confecționeze un dulap ca și mine, atunci vom deveni egali și va avea dreptul să desconsidere un meseriaș, până atunci însă nu...

De această întâmplare îmi adusei aminte și constat, că deja cu patruzeci de ani mai înainte existase în Arad un tâmplar, care s'a cutezat să se angajeze a redacta un contract la fel ca un notar public. Dacă să nu existe și acum în țara noastră chiar sute de meseriași, cari s'ar întreprinde a conlucra la făuirea legii industriale așteptată de demult. Nu există nici o imposibilitate în faptul ca să ne ridicăm și noi glasul prin organul nostru „Meseriașul”, spunându-ne sfaturile, îndrumările noastre, bazate pe experiențe îndelungate. Atât în orice caz vom realiza, că cei competenți să ia notă de noi și să asculte și pe aceia pentru cari vor aduce legea industrială.

Cum trebuie să fie o lege industrială bună?

Ca aceste păreri și sfaturi să nu se încurce și ca din redactarea aceasta colectivă să nu devie un haos din care nimeni nu va pricepe ceva, trebuie să alcătuim în primul rând un sistem de procedură unitar.

Cum să fie alcătuită o bună lege industrială? Legea bună trebuie să fie ușor de priceput, să nu lase îndoieli sau să fie total neînțeleasă. Să nu fie numai un codex mare cu mii de paragrafe, ci scurtă, dar să conțină totuși toate cele necesare. Legea industrială să conțină toate dispozițiunile care privesc meseriașii. Să se acomodeze vieții de

toate zilele și să înlănească dezvoltarea viitoare. Să nu fie adusă numai pentru prezent, ci și pentru viitor. Legile învechite împiedică numai mersul normal al locuitorilor, ca și când ar dori să petrifice trecutul, cu totul că trecem printr-o constantă schimbare și circumstanțele ne cer legi noi, moderne. Lucrul cel mai însemnat însă este, ca legea să se acomodeze mediului nostru de trai, pentru că nu există ceva mai rău decât transpunerea simplă a unei legi străine, scoase dintr-un mediu străin, fără nici-o schimbare.

CARI PROBLEME AȘTEAPTA REZOLVAREA DELA NOUA LEGE INDUSTRIALĂ?

După ce am stabilit linia de conduită, care trebuie luată în seamă la alcătuirea unei legi bune, trecem la a doua problemă, cum să fie noua lege industrială? Ce să conțină, cum să fie redactată și cari autorități să fie competente la rezolvarea diferitelor chestiuni.

AMESTECUL STATULUI, SAU AUTONOMIE?

În privința aceasta se combat două curente opuse. Una cere completă centralizare, amestecul Statului în toate chestiunile, cealaltă extinderea autonomiei pe o scară cât mai întinsă. Acum trăim timpuri, când statul se străduiește să-și asigure o influență cât mai mare pe toate țărâmurile. În serviciul acestui principiu sunt alcătuite nouile noastre legi, cari știrbesc mereu drepturile seculare ale instituțiilor noastre autonome.

SOARTA CAMERELOR NOASTRE PROFESIONALE.

Nu demult am scris despre știrbirea autorității camerelor de industrie și comerț. Am arătat că guvernul intenționează desființarea camerelor de industrie, a camerelor agricole, ba și a camerelor de muncă, iar în locul lor proiectează introducerea consiliilor economice regionale a căror sferă de activitate se va extinde asupra unor regiuni întregi din țară. Aceste consilii economice vor fi sortite de a prevedea toate atribuțiunile camerelor profesionale. Ne am permis a prezice, că în aceste împrejurări nu ne putem aștepta la înființarea camerelor de meserie așa de mult așteptate, cari ar fi trebuit să ne poarte interesele. După părerea noastră noua lege industrială ar trebui să aibe de bază aceste camere de meserie investite cu atribuțiuni cât mai largi.

DE CARE AUTORITĂȚI SĂ DEPINDA MESERIAȘUL?

În primul rând această problemă trebuie rezolvată. Autoritățile administrative și organele statului să rezolve și pe mai departe toate chestiunile, sau corporațiunile autonome, cari ar funcționa desigur sub supravegherea autorităților oficiale.

Nu mai după ce s'a ajuns la o înțelegere asupra acestei chestiuni, putem să trecem la stabilirea modalității funcționării acestor autorități industriale.

După aceasta se ridică problema exercitării unei meserii.

Să ne bazăm pe sistemul profesării libere a meseriilor, precum este în funcțiune în statele din occident și mai ales în America, sau să fie legată de autorizație și de capacitate, că cine să poată exercita o meserie, sub ce condițiuni să se elibereze autorizațiunile. Capabilitatea de exercitare a meseriilor să se refere numai la o singură meserie sau la categorii întregi?

CUM SĂ APĂRAM MICA INDUSTRIE CONTRA MAREI INDUSTRII DE FABRICĂ ȘI A MESERIAȘILOR CLANDESTINI?

Propunerile referitoare la această chestiune, să se refere și la aceia, că autorizările legate de capacitate de până acum în ce măsură au apărut mica industrie contra concurenței marelui industrii de fabrică și a meseriașilor clandestini.

Va fi oare nevoie de restrângere și dacă da, în ce măsură? În Germania nouile legi au extins sfera de activitate al Innung-urilor și au restrâns

în bună parte posibilităţile procurării unui brevet de industrie.

În Austria s'a adus o lege prin care se interzice pe un timp determinat eliberarea de noi brevete industriale, deci s'a adus numărul clauşurilor în mica industrie.

La noi s'au adus constrângeri în ce priveşte industria de fabrică. De exemplu la fabricile de alfoane s'a introdus o interdicţie pentru timp de doi ani la înfiinţarea de noi fabrici. Acum sunt prohibite la import maşinile industriale tot în interesul industriei naţionale.

A doua chestiune care trebuie clarificată este problema exercitării meserilor.

Meseriaşul să-şi poată exercita meseria numai în persoana sa, sau şi printr-un conducător de atelier? Să poată întreprinde lucrări numai în comună sau de reşedinţă, sau pe teritoriul întregii ţări? Să se menţină unele dispoziţiuni din vechea lege industrială privitor la sistarea meseriei (ca de exemplu brutăria), sau nu?

ŞI PROBLEMA UCENICILOR AŞTEAPTA REZOLVAREA.

În ce chip ar trebui să rezolvăm această chestiune? Corespunde într-o măsură legii referitoare la angajarea ucenicilor, sau este necesar modificarea acestei legi? Ce anume modificări ar trebui introduse? Tinerii ucenici să fie laşi liberi, sau să fie numai un privilegiu? Ce să fie predat în şcoala de ucenici: să se înveţe ştiinţele generale, sau numai obiectele profesionale? Care nu ar fi nimerit, dacă învăţământul ucenicilor din meseria de sezon s'ar restrânge numai pe timpul când sistează lucrul? Să fie introduse, sau nu exonerarea obligatorie a ucenicilor absolvenţi şi ce drepturi să se rezerve calfelor?

Ce modificări ar trebui aduse legilor actuale care reglementează starea de drept dintre patronul meseriaş şi muncitor?

Cum să fie aplicate convenţiunile internaţionale referitoare la protecţia muncitorilor?

Ce ar fi mai bun: corporaţiuni industriale cu o întinsă sferă de activitate, sau înfiinţarea camerelor de meserii?

Ce să fie datoria acestor instituţiuni autonome şi cu ce drepturi să fie înzestrate?

Să fie menţinute şi pe mai departe de către inspectoratele de muncă şi judecătorile de muncă, sau să se dea atribuţiunile lor unor noi autorităţi industriale, iar acestea să rezolve numai conflictele dintre patroni, sau şi dintre patron şi muncitor?

Căruia for să fie încredinţat urmărirea convenţiunilor industriale şi care autoritate, sau instituţie autonomă să aplice amenzi?

Care chestiuni noi ar trebui să fie rezolvate prin legea industrială şi în ce chip?

Aceasta ar fi în scurt rezumat materialul care ar trebui să fie prelucrat şi pentru care cerem părerea oamenilor cu un trecut bogat în experienţă.

Aşteptăm dela câţi mai mulţi colegi meseriaşi spunerea părerii lor. Gazeta noastră stă la dispoziţia tuturor pentru desbaterea acestor chestiuni. Să fim conduşi întotdeauna de principiul, ca numai din punctul de vedere obiectiv să ne ridicăm glasul în chestiunea aceasta, iar propunerile noastre să servească şi să faciliteze dezvoltarea viitoare a industriei, să asigure existenţa şi propagarea meseriaşilor. În totdeauna să ţinem seamă de situaţiunea specifică a ţării noastre.

Nu avem nevoie de himere, ci să ne trudim şi alături o lege pe care să ne putem baza existenţa şi viitorul nostru.

Decigur, că este un lucru necunoscut şi poate nu s'a întâmplat nici odată, că noi, cari prigonim mereu pe cei cari lucrează fără autorizaţiune, să ne ocupăm cu redactarea de legi neautorizate. Aceasta se poate explica prin faptul că de astă dată dorim să ne apucăm de muncă creş şi mare de a face legi fără ca brevetele noastre să ne dea drept la aceasta.

De fapt însă numai în aparenţă. Căci numai soarta noastră şi grija purtată viitorului meseriaşilor ne îndeamnă, că atunci când nimeni nu se îngrijeste de noi meseriaşi, să atragem atenţia celor în drept asupra noastră. Dorim să aducem numai în cunoştinţa cercurilor guvernamentale, că aici trebuie să se facă ceva şi de astă dată în favoarea noastră şi după dorinţa noastră.

Leszállítják Timişoarán az ipartestületi illetékeket

A timişoareai ipartestület december 9.-én délután tíz órakor az ipari munkások szindikátusának nagytermében rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlésen megállapítják az 1935. évi költségvetést, ezenkívül határoznak az ipartestület illetékeinek leszállítására vonatkozólag is. Az illeté-

kek leszállítására az ad alkalmat, hogy a székely tartozásai már jelentékenyen megcsappantak. Az illetékeket valószínűleg negyven százalékkal szállítják le. A székely tartozásainak teljes kiegyenlítése után az illetékek további leszállítása következik be.

Kik lettek a munkásbiztosító erdélyi és bánági pénztárainak igazgatótanácsi tagjai?

A Hivatalos Lap a hó 15.-én megjelent száma közli az Erdélyben és Bánágban működő kettős munkásbiztosító pénztárak most kinevezett igazgatótanácsi tagjainak névsorát. A névsort az alábbiakban adjuk:

Alba-Julia: dr. Camil Velician (munkaadó), Radu Gheorghe (alk.), a nagyipar köréből. Tanú: Dumitru (munkaadó), Creţar Ion (alk.), kereskedelem, Adam Petru (munkaadó), Panc Mihai (alk.) kisipar.

Arad: Stefan Mateescu mérnök (munkaadó), Căraţu Iacob (alk.) nagyipar, Aurel Cirioci (munkaadó), Popescu Aurel (alk.) kereskedelem, Coroban Stefan (munkaadó), Vostinar Gh. (alk.) kisipar.

Brasov: Ion I. Ica mérnök (munkaadó), Constantin Rusu (alk.) nagyipar, Vasile Bedişanu (munkaadó), Curcă Gheorghe (alk.) kereskedelem, Gheorghe Gologan (munkaadó), Bagoly Ion (alk.) kisipar.

Ciuj: Dr. Alex. Bösörmenyi (munkaadó), Petre Olteanu (alk.) nagyipar, Valer Pascu (munkaadó), Iovănel Dimitru (alk.) kereskedelem, Anton Moldovan (munkaadó), Jumanca Ionif (alk.) kisipar.

Deva: Mih. Gheorghiu mérnök (munkaadó), Moisan Virgil (alk.) nagyipar, Cutlan Ioan (munkaadó), Lugojan Gheorghe (alk.), kereskedelem, Lobontiu Petre (munkaadó), Soit Petru (alk.) kisipar.

Dej: A. Biss mérnök (munkaadó), Zahan Grigore (alk.) nagyipar, Roman Victor (munkaadó), Bologh Stefan (alk.) kereskedelem, Moldovan Alex (munkaadó), Besenyi Ion (alk.) kisipar.

Goj: Oswald Brăncu (munkaadó), dr. Alex. Ianu (alk.) nagyipar, Eder S. (munkaadó), Găli Dimitrie (alk.) kereskedelem, Victor Feneşiu (munkaadó), Alex. Astăluş (alk.) kisipar.

Goia: Sigismund Erdős (munkaadó), Pop Teodor (alk.) nagyipar, Apouidoff Teodor (munkaadó), dr. Bösörmenyi Emil (alk.) kereskedelem, Simionescu Martin (munkaadó), Pelle Ion (alk.) kisipar.

Petroşani: Mircea Jonescu (munkaadó), Gărbovanu Simion (alk.) nagyipar, Pop Emil (munkaadó), Legrand Ion (alk.) kereskedelem, Lintean Teodor (munkaadó), Feleştian Ion (alk.) kisipar.

Reşiţa: C. Révay (munkaadó), Dinău Petru (alk.) nagyipar, Petru Jacob (munkaadó), Boşian Josif (alk.) kereskedelem, Bogos Petru (munkaadó), Spindler Josif (alk.) kisipar.

Sibiu: Suciu Stefan (munkaadó), Vlasovscky Ion (alk.) nagyipar, Tisza Emil (munkaadó), Dâmboianu Izidor (alk.) kereskedelem, Răntea Ion (munkaadó), Soar Alexandru (alk.) kisipar.

Sibiu: V. Roşca mérnök (munkaadó), Soima Gheorghe (alk.) nagyipar, Dumitru Sărbu (munkaadó), Sfetcu Aurel (alk.) kereskedelem, Stanciu Ion (munkaadó), Soar Alexandru (alk.) kisipar.

Sigheţ: I. Voileanu mérnök (munkaadó), Stăfan Sipos (alk.) nagyipar, Miran Neagu (munkaadó), Jon Tunca (alk.) kereskedelem, Basil Ateleanu (munkaadó), Mihail Müller (alk.) kisipar.

Târgu-Mureş: Dr. Lăzărescu Alex. (munkaadó), Toruţa Cornél (alk.) nagyipar, Nicolae Oprean (munkaadó), Ganga Ioan (alk.) kereskedelem, Gh. Vlase (munkaadó), Ratman Mayer (alk.) kisipar.

Timişoara: Aurel Ionescu (munkaadó), Gheorghe Dănilă (alk.) nagyipar, Ioan Bălint (munkaadó), Ildamescu Nicolae (alk.) kereskedelem, Sechei Alexandru (munkaadó), Todorocanu Vasile (alk.) kisipar.

A munkügyi min. szorúmag változtatta a felügyelő bizottságok összeállítását, azaz, hogy az eddigi tagok közül némelyeket elmozdított és helyettük újakat nevezett ki.

Meghírdték az interimár bizottságok kinevezését is. Eddig Cernăuţiba neveztek ki új interimár bizottságot.

DECEMBER 1-TŐL FIZETIK AZ IPARVÁLLALATOK A MUNKÁNKULI SEGÉLYILLETÉKEKET

A munkügyi minisztérium és a nagyiparosok között, amint ismeretes a múlt év őszén meg- egyezés jött létre, amelynek értelmében a munkanélküli segélyezésére 1 százalék illetéket fizetnek. Ez az egyezmény az év április 30.-án lé- járt. A múlt hónapban a nagyipar képviselői és a munkügyi minisztérium között újabb tárgya- lások indultak ebben a kérdésben, amelyek ere- ményre vezettek. A munkügyi minisztérium és a nagyiparosok között létrejött egyezmény sze- rint az 1 százalékos illetéket a munkaadók és a munkások közösen fizetik december 1.-től 1935. május 1.-ig.

SZEMMÉRTEK.

Jampei ur a kávéházban felelt egy nő. Egyezre csak a nő társaságában levő jól meg- tartott férfi odalép hozzá és így szól:

— Jó szemmértéke van?

— Igen, — feleli meglepetve Jampei ur.

— Akkor számítsa ki, hány pofont kap tő- lem, ha nem hagyja azonnal abba a fixírozást.

TIMISOARAI KÖNYVKÖTŐMESTER FELSZÁ- ZADOS JUBILEUMA.

Petrács Kálmán timişoareai könyvkötőmester a napokban ünnepelte meg ötvenedik évforduló- jat annak, hogy iparos lett. Könyvkötőársai eb- ből az alkalomból fölényre választották és az erről szóló díszoklevelet küldöttségileg adták át neki. A küldöttséget Olariu Péter ipartestületi elnök, Kovács István ipari szindikátusi elnök és Gajó András ipartestületi titkár vezették.

PRAKTIKUS ILLEMSZABÁLY.

— Ejnye, Gyuszi, miért detsz olyan ce- nyűt? Ha én detsz, a kezemet a szám elé teszem. Tudod te, hogy miért?

— Hogy ki ne essen a fogsorod.

LA GHICITOARE

Ghicitoarea, făcând o mutră misterioasă: „Citesc în mână dreaptă... te vei mărita cu un tânăr drăguţ, înalt, cu o mustăţi mică neagră, cu foarte mulţi bani şi că vei fi foarte fericită. Admirabil! Acum dă-mi numai afatul să încep do actualul meu bărbat!

Videant consules...

Hogyan szerkesszenek ipartörvénytervezetet „Az Iparos” iparos olvasói?

Nem végez kontármunkát az egyszerű iparos, amikor élettapasztalatokon alapuló tanácsai van bele kíván kapcsolódni az új ipartörvény megalkotásának munkálataiba, hanem azt akarja, hogy a saját ekzsztenciája, a saját jövője jó törvényekre legyen bízva.

Milyen rendszer szerint szövegezzék meg „Az Iparos” iparos olvasói a maguk hozzászólásait az ipartörvénytervezet egyes problémáihoz?

Irtá: REINHART GYULA.

Apáless, a híres görög festő már több mint kétezer évtized előtt megmondta: „Varga, ne tovább a kaptafánál”. Tudjuk, hogy ez azt jelenti, hogy ne avatkozzunk olyan dologba, amihez nem értünk, mégsem egészen tartjuk a híres mondást helyesnek. A mi álláspontunk ugyanis az, hogy

valahogy úgy volna jó, ha a törvényeket nem a hivatalos törvényhozók készítenék,

kiknek nagy tudományuk sokszor elméletileg gyönyörű alkotásokat hoz létre, de mire végre kell azokat hajtani, fájón érezzük, hogy

milyen a husunkba vágnak a rideg paragrafusok,

amelyek bizony gyakran többet ártanak, mint használnak.

Ha például lehetséges volna, hogy az iparosra vonatkozó törvényeket és főképpen

az ipartörvényt maguk az iparosok szerkesszék meg az ő élettapasztalataik alapján, mennyivel tökéletesebbek volnának azok, mennyivel évezetesebbek és mennyivel jobban szolgálnák az iparosság ügyét, mint a mostani ipartörvények.

Visszaemlékezés egy asztalosra, aki olyan szerződést tudott fabrikálni, mint akármelyik prókátor...

Ugy hiszem, nem válik cikkem érthetőségének hátrányára, ha előljárójában egy régi történetet adok elő. Mi, akik az öregebb generációból valók vagyunk, mindnyájan emlékszünk itt, Aradon Varga József asztalosmesterre, az aradi ipartestületnek alakulása utáni első tanácskérésére. Ez a Varga József, aki szakmájában elsőrendű mester volt, jó szónok is volt egyszerre. Szépén és okosan beszélt, gondnoka volt a református egyhá-

nak, híthű negyvennyolcas, városatyja, a Polgári Takarékpénztár igazgatósági tagja, tehát a közéletben nagy szerepet vivő térfit. Történetünk másik hőse dr. Múlek Lajos ügyvéd, később királyi közjegyző, országgyűlési képviselő, az ipartestület főügyésze, a függetlenségi párt vezére és szintén igazgatósági tagja, sőt elnöke az Aradi Polgári Takarékpénztárnak.

Előbbi állásából kifolyólag dr. Múlek egy alkalommal úgy nyilatkozott, hogy:

„Mit ért ehhez egy asztalos?”

Varga nem hagyta a megjegyzést szó nélkül, hanem így felelt:

— Olyan szerződést, mint amilyent a fiskális ur megír, én is akármikor meg tudok fogalmazni. Ha a fiskális ur bejön a műhelyembe és csinál egy olyan kédencet, amilyent én csinállok, akkor egyenrangúak leszünk és akkor átra is joga leszen, hogy lebecséméje az iparost, de addig erre joga nincsen...

Ez a megtörtént eset jutott eszembe, amikor megállapítom, hogy már negyven évvel ezelőtt volt Aradon olyan asztalos, aki mert vállalkozni arra, hogy olyan szerződést fabrikáljon, mint egy királyi közjegyző.

Miért ne lehetne most az országban akár néhány száz olyan iparos, aki vállalkozhatnék arra, hogy a sokáig vajdas ipartörvény megalkotását elősegítse?

Nincsen abban semmi lehetetlenség, hogy tettel és tanáccsal, utbaigazítással, tapasztalatainak elmondásával, illetve megírásával lapunk, „Az Iparos” hasábjain hallassuk szavunkat. Annyit föltétlenül el fogunk érni, hogy

az illetékesek legalább figyelmükre és meghallgatják azokat, akik részére az új ipartörvényt készítik.

Milyen a jó ipartörvény?

Na már most, ha vannak olyan iparosok, akik vállalkoznak erre,

elsősorban mégis valami rendszert kell felállítanunk,

mert ellenkező esetben olyan káosz keveredik ebből a kollektív törvényszerkesztésből, hogy a végén senkinek sem sikerül ki magát. Már pedig, ha másért nem, az ügy érdekében ajánlatos, hogy a blamázt elkerüljük.

Milyennek kell lenni a jó törvénynek?

A jó törvény világos, szabatos, könnyen megérthető és nehezen magyarázható félre. Ne legyenek a paragrafusoknak csavaros cikornyái, amelyek meghazudtolhatók. Ne legyen a törvény nagy kódex, sok ezer paragrafussal, hanem rövid, de azért mégis mindent felölelő.

Az ipartörvény foglalja magában az iparos-

ra vonatkozó összes rendelkezéseket.

Simuljon a törvény az élethez és egyensége a jövő fejlődés útját.

Ne csak a jelennek szóljon tehát, hanem a jövőnek is.

Az elavult törvényeknek az a hátrányuk, hogy mindent megakadályoznak, jussba kötnék, hogy meg akarják kövesíteni a múltat, holott

a viszonyok állandóan változnak és újabb, modernebb szellemet igényelnek.

Végül, ami a legfontosabb, alkalmazkodjék a törvény a mi viszonyainkhoz, mert nincs rosszabb, mintha más országok viszonyainak figyelembe vételével készült törvényt, egyszerűen azzal, hogy lefordítják az ország nyelvére, kötelezővé tesznek.

Milyen iparos problémákat kell megoldania az új ipartörvénynek?

Mintán most már tisztában vagyunk az alapelvekkel, amelyek a jó törvény megalkotásánál figyelembe veendőek, térjünk át arra, hogy

milyen legyen az új ipartörvény?

Miket foglaljon magában, mit és milyen módon rendezzen s melyek legyenek azok a hatóságok, amelyek dönteni fognak az egyes ügyekben.

Allami beavatkozás, vagy autonómia?

Ebben a tekintetben két szélsőséges áramlat küzd egymással.

Egyik az állami centralizáció, az állam mindenbe való beleszólásának joga, másik az autonómia minél szélesebb kiterjesztése.

Most olyan időköt élünk, amikor az államhatalom minden téren a legnagyobb befolyást igyekszik magának biztosítani. Ennek az elvnek szolgálatában készülnek újabb törvényeink, amelyek sorba nyirbálják meg autonóm testületeink évszázados jogait.

Mi lesz a szakkamarák sorsa?

Nemrégiben írtunk a kereskedelmi és iparkamarák hatáskörének szűkítéséről. Megírtuk, hogy nemcsak az iparkamarákat, hanem a mezőgazdasági és munkakamarákat is meg fogja szüntetni a kormány és a helyükbe tartományi szaktanácsok lépnek, amelyeknek egész országrészekre terjed majd ki a hatáskörük. Ezek a szaktanácsok lesznek hivatva valamennyi szakkamara teendőit elvégezni. Bátrak voltunk megjósolni azt is, hogy ilyen körülmények között nincs kilátásunk arra, hogy megalakítsák a kézműiparosság érdekeit behatóan szolgáló és annyira óhajtott kézműipari kamarákat. Pedig a mi elgondolásunk szerint

az új ipartörvénynek ezekre a széles hatósági jogkörrel ellátott kézműipari kamarákra kellene felépülnie.

Milyen hatóságoktól függjön a kézműiparos?

Elsősorban ennek a problémának kell tehát vita és megállapítás tárgyát képeznie. Hogy a közigazgatási hatóságok és az államszervek intézzék továbbra is az ügyeket, vagy az autonóm testületek, amelyek természetesen hatósági ellenőrzés mellett végeznék teendőiket.

Csak ha ezt eldöntöttük, térhetünk arra, hogy mindkét esetben hogyan alakuljon ki ezeknek az ipari hatóságoknak ténykedése.

Az iparüzés megkezdésének problémája vetődik ezután fel.

Vájjon a szabad ipar alapján álljunk mint az a nyugati államokban és főként Amerikában van hatályban, vagy engedélyhez és képesítéshez kötések az, hogy valaki ipart üzhessen. Milyen feltételek szükségesek az engedélyezéshez és a képesítés igazolásához? Milyen terjedelmű legyen az ipar képesítéshez kötésének köre: csak egy iparágra terjedjen ki, vagy egész ipari csoportokra?

Hogyan védjék a kisipart a gyárossal és a kontárral szemben?

Az egyes kérdésekhez szóló javaslatok és hozzászólások terjedjenek ki arra is, hogy az eddigi képesítésen alapuló iparendelékezés

mennyiben védte meg a kézműipart a gyárral és kontárokkal szemben?

Van-e szűkítésére szükség és ha igen, milyen arányban? Németországban az újabb törvények kiterjesztették az „Innung”-ok hatáskörét és

az ipar megkezdésének elérhetését jelentősen szűkítették.

Austriában törvényt hoztak, hogy bizonyos ideig új iparendelések kézműiparosok részére nem adhatók ki s így

a kisiparra nézve bevezették ott a „numerus clausus”-t.

Nahunk a gyáriparra nézve történtek megazósítások. A szikvizgyárakra például két évi tilalmi időt léptettek életbe. Most az ipari gépek behozatalát tiltották meg a hazai gyáripár érdekében.

A másik megoldandó kérdés az ipar gyakorlásának problémája.

Vajon csak a saját személyében, vagy bérlel, illetve üzletvezető útján is üsheti iparát az iparos? Helyhez legyen-e kötve, vagy az egész ország területén vállalhasson és végezhesse munkát? Fantartandó-e a régi törvény korlátozása bizonyos iparágak (élelmiszeripar) üzemeinek beszüntetésére vonatkozólag?

Véglegesen meg kell oldani végre a tanoncp problémát is.

Milyen módon rendezzessük a tanoncu-gy?

Kielégítő-e a tanoncszerződésekről szóló törvény, vagy annak megváltoztatása szükséges? Milyen irányban kell az esetleges változásoknak történniük? Általános legyen a tanonctartás joga, vagy mint kiváltság kezelendő? Milyen legyen a tanonciskola: általános műveltséget nyújtson, vagy csupán szakmai képzettséget? Nem volna-e helyes a tanoncotatást szeszoniiparágaknál azokra a

hónapokra korlátozni, amikor nincs munka? Kötelező legyen-e a tanoncvizsga és mik legyenek a vizsga tárgyai? Milyen jogosítvánnyal járjon a segédbizonyítvány?

Milyen módosításokra szorulnak a munkaadó és munkások viszonyát szabályozó addigi törvények?

Hogyan hajtassanak végre a munkások védelmére vonatkozó megállapítások?

Mi volna kívánatosabb: kibővített hatáskörű ipartestületek, vagy a kézműipari kamarkák megalakítása?

Mik legyenek ezeknek az autonóm testületeknek teendői és jogkora? Kiterjedjen-e a tagok egymás között, vagy a munkásokkal szemben adódó vitás kérdéseinek rendezésére is, vagy hagyassanak meg ezek továbbra is a munkafelügyelőségek és munkabírók hatáskörében?

Melyik fórum elé tartoznak az ipari kihágások elbírálása és mely hatóság, vagy autonóm testület legyen jogosított a büntetések kiírására?

Milyen újabb kérdések volna az ipartörvényben megoldandók és milyen módon?

MIKOR VETHETŐ KI „ÖSSZEHASONLÍTÁS” ALAPJÁN AZ ADÓ?

A bucureşti tábla II. szekciója 38-1934 szám alatt a következő döntést hozta:

Ha az adókövető bizottság az adókövetés alkalmával a kereskedelmi könyveket nem veszi tekintetbe, mint a tényeknek megfelelőt, az üzleti forgalom pedig az iratokból, vagy könyvekből nem állapítható pontosan meg, úgy az adókövetőbizottság az üzleti forgalmat egyszerű becsüléssel nem állapíthatja meg, hanem az adótörvény 39. cikkének b) bekezdése szerint a jövedelmet az ugyanazon kategóriába tartozó más kereskedő jövedelmével történő összehasonlítás alapján kell megállapítani.

ÜZLETI TRANZAKCIÓK.

— Mond kérlek, mi lett azzal a vevővel, aki egy borosüvegből kifolyólag piszkos csalonak és aljas csirkéfogónak nevezett?

— Feljelentettem a pimaszt, de aztán ki-egyeztünk.

— Hogyan?

— Ő visszavette a sértést és én visszavettem a bort.

Utbaigazítások azoknak az intelligens iparosoknak, akik részt vesznek „Az Iparos” ipartörvényt szövegező munkájában

Es volna rövid pontokban összefoglalva a nyersanyag, amely feldolgozásra szorul és amelyhez gyakorlati embereknek élettapasztalatokon alapuló hozzászólásai kívánatosak.

Mind több iparos testvérünk megnyilatkozási várjuk.

Lapunk tág teret nyújt a felsorakoztatott problémák fölött folyó eszmecsere. Véséreljen bennünket az a sarkalatos elv, hogy

csak az általános közérdek szempontjából szóljunk hozzá a felvetett kérdésekhez

és olyan indítványokat és javaslatokat tegyünk, amelyek az ipar jövőbeli előrehaladását és egyúttal az iparosság megélhetését és anyagi javát vannak hivatva előmozdítani.

Legyünk mindig különös tekintettel a hazai viszonyokra.

Ne légvárakat építsünk, hanem a helyzetünk megalapozó és a jövőre biztosítékot nyújtó törvényt igyekezzünk megalkotni.

Bizonyára sokatlan dolog és eddig talán még elő sem fordult, hogy

mi, akik a képzés alapján állunk és üldözük a kontárakat, törvényt szövegező munkára vállalkozunk, holott arra jogosultak nyunk nincsen.

Ugy is értelmezhető ez, hogy mi most belé akarunk kontárkodni a törvénykészítés nagy és nehéz munkájába, holott erre egyikünk iparigazolványa sem ad jogot.

Ez azonban csak látszólag van így. Valójában

csak a magunk sorsa és az iparosság jövője iránti létező gondosság hajtja valamenynyünk.

hogy akkor amikor nem törődik velünk, kézműiparosokkal senki, mi akarjuk felhívni magunkra a figyelmet. Mindössze azt akarjuk az illetékes kormánykörök tudomására adni, hogy itt valami nincsen rendben, hogy itt valaminek történnie kell és pedig most az egyszerű a mi javunkra és a mi elgondolásunk szerint.

Szövetségbe tömörült az oradeai építőiparosság

A formák teljes betartásával megalakult az szövetség népes tisztikart és szakbizottságokat is választott.

A napokban alakult meg az oradeai építőiparosok szövetsége azzal a céllal, hogy legyen végre érdekképviselői szerve a deko-junktúrát és az állami beavatkozásokat legjobban érző oradeai építőiparnak is. Valamennyi építőipari szakma elnöksége és választmánya jelenlétében nyitotta meg az ülést Zagy Mihály, az építőiparosok elnöke, ismertette a szövetség fontosságát. Felkérte a jelenlevő dr. Feld István ipartestületi ügyészt, hogy az elkészített szövetségi alapszabályzatot ismertesse a tagokkal.

A jelölés bizottság a szövetség tisztikarát a következők megválasztását ajánlotta: Elnöknek Pintér István ismert oradeai építésszerműköt és a tisztikarba ügyvezető elnökké Zagy Mihályt, alelnökké Siminescu Márton, Kovács Jenő, fűjegyzőkké: Papp Dániel, Széles Kálmán, főtitkár Boldizsár Imre. A gyűlés a jelölőbizottság listáját nagy lelkesedéssel fogadta. Ezután a választmányt és ellenőrző bizottságot választották meg.

Dr. Popovics Enea kir. közjegyző jelenlétében aláírták a megalakulási okiratot is. Ezután a gyűlés megválasztotta a maga köréből mind azokat a segéd és kiegészítő bizottságokat, amek-

lyek segítségével a szövetség munkáját előre tudják vinni. Végül Boldizsár főtitkár közönte meg a bizalmat, amely a szakmák részéről személyre iránt megnyilvánult.

MIKOR FIZETENDŐ TÖKEKAMATADÓ KAMATMENTES KÖLCSONOK UTÁN?

A constantai törvényszék II. szekciója 591-1934. számú döntésével a következőket állapítja meg:

Az adótörvény 28. cikke szerint, a tökekamatadó akkor fizetendő, amikor a hitelező követelése esedékessé válik. Így tehát a kamatmentes kölcsönök után a tökekamatadó a tőke visszatérítésekor fizetendő.

FINOM BIS VENDEGLŐ.

A vendég méltatlankodik.

— Pincér, ebben a borjupatrikában több pneumatik-darabot találtam.

— Hja, kérem, — mondja a pincér, — az autó lassanként mindenholnan kiszorítja a lovot.

Hajmosó és hajszárító

készülékek és más

fodrászati cikkek

olcsón, szakszerűen

Köszeghy Sándor Fia

Arad,
Bul. Reg. Ferdinand 63 - 65.
volt Dengli-ház.

SZÁZEZER LEJT JEGYZETT A BELFÖLDI KÖLCSONRE A TIMISOARAI IPARTESTÜLET

A timisoarai ipartestületnek belföldi kölcsön ügyében tartott ülésén Mariu Péter elnök nagy beszédet tartott arról, hogy minél nagyobb összeget jegyezzenek. Az ülésen elhatározták, hogy az ipartestület a maga részéről százezer lejt fordít a kölcsön jegyzésére, míg az ülés résztvevői kilencvenezer lejt jegyztek. Az ülésen jelentette az elnök, hogy a munkások ipari szindikátusa megkapta az engedélyt a kölcsönjegyzés elfogadására. A szindikátusnál eddig kétrézezer lejt jegyztek a timisoarai kézműiparosok.

SAKSZERU SZERELEM.

— Miért olyan rék még zöld a Mici karja?
— Amióta saffór a vőlegénye, tele van garázscsipésekkel.

KERESKEDŐK KÖZÖTTI KURRENS ELADÁS SZAMLABÉLYEGEI

A bélyegtörvény alkalmazására a csernovitsai tábla II. szekciója 38-1934. szám alatt a következőket állapította meg:

Ha az ügy irataiból és a tényközlményekből megállapítható, hogy kereskedők közötti kurrens eladásról és nem likvidációs, vagy alkalmi eladásról van szó, úgy a számla, illetőleg a meg egyezés a bélyegtörvény 14. cikkének 13. paragrafusa szerint bélyegzendő.

SEGITSEGI!

— Mi lesz a táncosnőből, ha megöregszik?
— Ráncosnő.

„Az Iparos” törvényt magyarázó szemináriumából

Mit tartalmaz a veszélyes üzemekre vonatkozó társadalombiztosítási törvény végrehajtási utasítása?

Ekzsztenciáját veszélyezteteli az a szakmabeli munkaadó, aki nem ismeri pontosan a veszélyes üzemekre vonatkozó törvényes rendelkezéseket.

Mikor mentesül a munkaadó az üzemében előfordult baleset kártérítési és bünvádi felelőssége alól?

Irta: KELE SÁNDOR dr.

„Az Iparos” jogi rovatában több ízben közöltünk döntvényeket, amelyek az üzem. balesetek következtében előálló felelősség kérdését tárgyalták. Az esetek kapcsán rámutattunk arra, hogy a bíróság milyen elvek alapján adott helyt a kereseteknek vagy utasította el azokat.

Általában a közölt jogi esetek alapján meg-

állapítható, hogy a munkaadó felel a beállott balesetből származott károkért, ha 1.) gondatlan magatartása, 2.) vétkes eljárása és 3.) ha az üzem természetének veszélye volta okozta a balesetet. A munkavállaló csak akkor nem kérhet kártérítést, ha kizárólag az ő vétkes vagy gondatlan magatartása vagy 3.ik személy elháríthatlan cselekménye okozta a balesetet.

Általános intézkedések a veszélyes ipari üzemekre

Hogy a munkaadó teljesen mentesüljön, illetve mentesülhessen az ilyen felelősség alól, be kell tartania mindazon szabályokat, amelyek a munkás testi épségének és egészségének megóvása végett a különböző törvényekben és rendeletekben elő vannak írva.

Ezek a szabályok az egészségügyi törvény rendelkezéseiben és a társadalombiztosító törvény szakaszaiban találhatók. Ezeket a törvényes szabályokat kiegészítik az iparfelügyeletről szóló törvény rendelkezései és azok a rendeletek és bírói döntvények, amelyek ezeket a kérdéseket kiegészítőleg szabályozzák és magyarázzák.

Az ipartörvény azt írja ugyan elő, hogy az ipari jogosultság kit és hogyan illet, de az ipari szakmában dolgozó munkások esetében csak akkor alkalmazható, ha a szükséges szaktudást az ipar gyakorlásáról szóló törvény értelmében már megszerezte. Ha tehát a munkaadó olyan munkavállalót alkalmaz, akinek erre képesítése nincs és ana az üzemből a baleset emiatt következik be, a munkaadó ezen az alapon is felel.

Az egészségügyi törvény előírja, hogy a munkavállaló munkahelye milyen legyen, hogy a munkás egészsége megőrzésére. Ha ez a szabályok be nem tartatnak, úgy a megbetegedés oka összefüggésbe hozható az erre vonatkozó szabályok be nem tartásával. Sokszor ezeknek a szabályoknak mellőzése egyenesen a balesetek okát képezheti. Így például a foszforral dolgozó munkásokra vonatkozó egészségügyi szabályok be nem tartása a foszformérgezés oka.

A baleseteknek vannak olyan okai is, amelyek nem azáltal keletkeznek, hogy az ipartörvény vagy egészségügyi törvény rendelkezései mellőztettek. A balesetek ugyanis előállhatnak az üzem technikai berendezése kapcsán is. Ezeket a baleseteket tekintjük tulajdonképpen igazi ipari baleseteknek, amelyek nem a munkaadó vagy a munkavállaló személyében, hanem az üzem hibáiból áll-

lanak elő, hanem az üzem technikai természetéből folytán történtek és csak másodszorban keletkezhetnek a munkaadó vagy munkás gondatlan és vétkes magatartása miatt. Van eset ugyanis, amikor a munkaadó vagy munkás gondatlan vagy vétkes eljárása folytán se következhetne be a baleset, ha az üzem berendezés természetében ezek a hiányosságok nem volnának meg.

A társadalombiztosító törvény arról is intézkedik, hogy a balesetet szenvedettek milyen arányú kártalanítást kapjanak. A gyakorlati tapasztalatok alapján azonban ezeknek a baleseteknek csökkentésére, illetve lehető elkerülésére is tartalmaz ez a törvény intézkedéseket. A balesetek megelőzése és csökkentése érdekében még külön rendelkezéseket is tartalmaz arra, hogy az egyes ipari üzemeknél mit kell tenni, hogy az üzem technikai berendezéséből származó balesetek a minimumra legyenek csökkenthetőek.

E cél érdekében a társadalombiztosító pénztár a munkaügyi minisztériummal egyetemben az eddig ismert technikai üzemek és eszközök ismerete alapján, valamint az eddig előfordult balesetek gyakorlati tapasztalatai alapján végrehajtási utasítást adott ki, amely a Hivatalos Lap 1934. június hó 13. számában jelent meg. Az idézett végrehajtási utasítás címe: „Intézkedések a balesetek megelőzése, illetve csökkentése céljából.”

A végrehajtási utasítás anyagát folytatás goss cikkekben fogjuk ismertetni „Az Iparos”-ban. Nem kérjük a Hivatalos Lapban közölt eredeti szöveget, hanem csakmák szerinti sorrendben, az eredeti szövegnél könnyebben megérthető formában közöljük a fontos intézkedések anyagát. A célunk az, hogy az olvasó ne csak a szűz paragrafusok ismerkedjék meg, hanem azokkal az intenciókkal is, amelyek az egyes szakaszok szövegében a törvényhozókat vezették.

Alábbikban elsőnek a kazánokkal és szivattyúkkal működő ipari üzemek előírásait ismertetjük.

Milyen törvényes előírások vannak érvényben a kazánnal, illetve légszivattyúval működő üzemekre?

A munkaadónak minden kazánnal, vagy légszivattyúval működő üzemnél a biztonsági intézkedésekről szóló 1910. évi törvényben és annak módosításaiban meghatározott hatóságok által kiállított

külön engedéllyel kell bírnia.

A törvényes rendelkezések szerint a kazánoknál a tetőzet könnyű anyagból építendő, hogy esetleges robbanás esetén a katasztrófa méretei csökkentessenek. A füstcsatornák is a szempont

szerint készítendő. E célból van előírva az is, hogy az épület ajtóit kifelé nyíljanak. Ugyanez vonatkozik a szivattyús gépekkel működő üzemekre is. A kazánháza idegen be nem léphet. Ezt az ajtón fel kell egy kis táblán tüntetni. A kazánházat kizárólag a gép, elhelyezésére szabad használni. A kazánházban sem étkezni, sem aludni nem szabad, mert a helyiség semmi más célra fel nem használható. Ha a tetőzet három méternél magasabb a talajtól számítva, az rácsoszáttal lá-

tandó el. Ha a gőzvezetékek a kazán felett vannak, azok nem szabad, hogy akadályozzák a hozzáférést és a készülék működését. Ezek a vezetékek a kazán magasságával egy szinten vagy 1 méter 80 centiméter magasságban helyezendők el az építkezés előtt. A vezetékek jól elszigetelendők. Az ellenőrző csapok, a vízmutató üveg, a manométer úgy kell legyen megalkalmazva, hogy jól működjön. A vízmutató üveg nikkel védővel látható el a törés eshetőségére, úgy, hogy azért ne akadályozza a víz szintjének ellenőrzését. A manométer mutatója rovatolt legyen és hogy úgy a gázkazánnál, mint a szivattyúnál a nyomás mértékét mutathassa, piros rovátkolással látható el. A vízmutató üvegnél megjelölendő a minimum. A vízmutató üveg és manométer látható és világítható helyen helyezendő el. A manométer átmérője kisebb mint 150 mm. nem lehet. A szelepek jól kell, hogy működjenek és a célból meg van tiltva, hogy a nyomatékcsúcsok megváltoztassanak, hanem azok olyan helyzetben tartandók, mint mikor kipróbáltattak a vonatkozó törvények és regulamentok szerint. A csúcsok emelőrudjai nem lehetnek nagyobbak és hosszabbak, mint szükségesek és úgy kell legyenek elhelyezve, hogy a csúcs az emelő rud végén legyen. A szelepek rugókkal nem szerelhetők fel. A szivattyúnál, amelyek egészére káros gázokat tartalmaznak és csatlakoztatott helyiségben vannak berendezve, a csapok és szelepek vezetékekkel láthatók el, amely a túlnyomást egyenesen az atmoszférába továbbítja. Az olajjal dolgozó kazánoknál egy láda homok helyezendő el a tereben, hogy esetleges tűzveszély esetén az első oltónál felhasználható legyen. Abból a célból, hogy a hamuból való tűz keletkezése kizárassék, a hamuszakrény fedővel látható el, hogy a személyzet a balesettől megóvassék. Ha gázzal, vagy folyékony tüzelőanyaggal működik a gép, a munkát megkezdötték és a tüzet kioltották, ujragyújtásnál első sorban a füstcsatornát kell kinyitni, ami által a tüzelő anyagnak esetleges robbanási koverékke való elszívása elkerülhetik. A gépek (kazán vagy szivattyú) eredeti gyári bélyegzéssel szerelendők fel és azokon feltüntetendő, hogy ki szerkesztette, melyik évben és a nyomás maximuma, amelyre a gépet szerkesztették, kitüntetendő.

Folyékony tüzelő anyagok használata esetén a gépházról 5 méternyi víz helyezendő el megfelelő pumpával.

A gépek nem alkalmazhatók csak a gépnek és azok tartozékainak őrzésére és semminemű más munkát nem végezhet. Ezen intézkedések tartandók be a kazánoknál és szivattyúknál a társadalombiztosítási törvényben szabályozott balesetek megelőzése céljából.

Folytatás következik.

HOGYAN ALLAPITANDÓ MEG A LAKBÉRÉRTÉK?

A csernowitzai tábla II. szekciója 177-1934. számú döntésében a következőket állapította meg:

Az adótörvény 39. cikkének 3. pontja szerint, a lakbérérték a minimális jövedelem megállapítása céljából az, amely a bérleti szerződésből megállapítható, ha azonban az ingatlan maga a tulajdonos lakja, úgy a lakbérértéket más hasonló ingatlan összehasonlítása útján kell megállapítani és nem az adófükönyvekből.

ALLATBARÁT.

A skót as uccán sétál és a kalapjában egy kis kutyát visz. Találkozik vele egyik barátja, aki megkérdezi:

- Mióta szereted te úgy a kutyát?
- Dehogya szeretem.
- Miért hordosod akkor a kalapodban?
- Tegnap lenyelt egy pennyt.

OSTROMLOTT VÁR.

A rabt rossz szemmel nézi, hogy a böcker, aki nála lakik, sokat forgolódik a lánya körül. Végre azt mondja a lányának:

- Te, Rebeka, lepofozom a bőrt rólad, ha nem hagyod ezt a böckert.
- Tátéleiben, — elkezdte magát a lány, — én már hagynám, de mit csináljak, ha az a mamasz nem mer...

Jogesetek a kisipar köréből

25000 LEJBE KERÜL AZ EGYIK ARADI FEDEZŐMESTERNEK EGY 300 LEJES ALÁÍRÁS.

Az aradi törvényszék harmadik székclójának 56/1934 Ca. szám alatt hozott ítélete minden vonalon elmarasztalta a pörüljárt fedezőmestert.

Az alábbi jogeset tipikus példája annak, hogy mire vezet a fedezőmester szolgáltatásának igénybevétele.

Egy arad-gáji szegény asszony egy kis vályogházat akar építtetni, de a jó munka szerinte drága. Elmegy tehát egy kontárhoz, aki vállalja az épület felépítését.

A terv elkészítését, annak aláírását és az építkezés ellenőrzését P. M. aradi építész 300 lejért vállalta el.

A tervet a városi tanács jóváhagyta. A kontár megkezdte az építést. Olcsó husnak azonban hig a leve.

Az esőzések miatt a már felhuzott falak omladoztak és kezdtek szétmállani, mint a jól megkelt tészta.

Az építető azonnal rohant a kontárhoz, de az gyorsan meglepett, még most tudni, hova. P. M. építész, kontárfedező megijedt és azt a rendelkezést adta, hogy

a kontármester terhére bontsák le az épületet.

A kontár költségeit P. M. előlegezte. Az építető, mivel a lebontott házikót nem építették fel neki újra, beperelte az építést. P. M. építész azzal védekezett, hogy

ő mindössze 300 lejt kapott.

Ő nem felelős, mert az ő terve jó volt. Különben is ellenőrizte az építkezést. Ő a felhasznált anyagot vályogban meghatározta, annak belső sajátosságaiért nem felel, mert a városi szabályrendelet szerint az építkezés technikai kiviteléért felel csak.

A bíróság szakértőt hallgatott ki, aki megállapította, hogy a vályogban nem volt elég szalma és polyva és így nem volt összetartó ereje.

Az épületnek tehát szükségképpen össze kellett omolnia.

A felelkezési bíróság megállapította, hogy a városi szabályrendelet 32.-ik és 36.-ik szakasza szerint P. M. építész a terv aláírása által vállalta a felelősséget úgy a terv technikai kiviteléért, valamint az annak kivitelénél felhasznált anyagok miatt is. Az a körülmény, hogy a megrendelő más-mással végeztette el a munkát, ezen kötelezettség alól nem oldotta fel az építést, tehát

az építész felelős az okozott és előállt kárért, annál is inkább, mert a munka ellenőrzését is vállalta.

Megingathatatlan az öt kartell uralma...

Az új kontingentálási rendszer ismét a kartelleknek hozott győzelmet a kereskedelem és a fogyasztó közönség felett...

Vitathatatlan tény: Új kereskedelmi szabályzatunk sok egyéb defektusa mellett abban a hibában is szenved, hogy monopolisztikus helyzetet biztosít a Romániában működő kartelleknek, amelyek évek óta dus keresetre tesznek szert, mert kihasználták a vámvédelmet, amelyet a kormányok egy rosszszul értelmezett és még rosszabbul alkalmazott pénzügyi politika szolgáltatásnak nyújtott ezeknek. Tény az, hogy az európai országok között Románia intézményesítette a háború óta a legmagasabb vámtételeket, amelyek védelme alatt a belföldi gyárak minden idegen konkurenciától védve hihetetlenül magas árakat diktáltak a fogyasztó közönségnek.

A gazdasági válság ezeknek a kartellbe tömörült vállalatoknak anyagi helyzetét nemcsak nem rontotta, de a bevezetett sokmindenféle korlátozás révén egyenesen monopolisztikus helyzetet teremtett számukra.

Ezt a különféle kartellek bőven ki is használták a különösen a kontingentálás rendszerítés óta a konkurencia minden legtovábbi veszélye nélkül folytatják árpolitikájukat.

A belföldi kereskedelem már régóta panaszkodik a kartellek mohósága ellen. Nemcsak a kereskedelem rentabilitását teszi tönkre az az árpolitika, amelyet folytatnak, de egynémely közülük ki is sajátítja magának az általa gyártott cikkekkel való kereskedelmet. Az új külkereskedelmi rend életbeléptetésével egyidejűleg a kereskedelmi miniszter félénk kezdeményezést tett a kartellek egyeduralmának vagy diktatúrájának megtörésére: elrendelte a gyári kalkulációk ellenőrzését és arra kötelezte az iparvállalatokat, hogy mutassák be nemcsak nyersanyag-készleteiket, de ár-kalkulációikat is. A kartell ezt az intézkedést lekönnyörögte a minisztériót, kötelezettséget vállalt arra, hogy az új import-export rezsimet nem fogja felhasználni újabb áremelésekre.

A munkánál felhasználandó anyag ellenőrzése és megfelelő volta is az ellenőrzés körébe tartozik és az építésznek, mint szakértőnek kötelessége lett volna annak megfelelő voltáról kellő módon meggyőződni.

Ennek következtében a felelkezést elutasították és kötelezték az alperes építést, hogy a felmerült 18.000 lejt kitevő kárt, a kamatokat és a költségeket fizesse meg.

A kontár segítő terv 300 lejes aláírása tehát P. M. építésznek 25.000 lejébe kerül.

Hogyha nem munka közben dönt volna össze az épület, hanem mikor kész és a bennlakók életét is veszélyeztette volna, külön bünvádi eljárásnak is helye lett volna.

MIKOR VAN JOGA A BIZTOSÍTOTTNAK KÉT-SZERES BETEGSEGÉLYEZÉSI ÖSSZEGRE A MUNKÁSBIZTOSÍTÁSI TÖRVÉNY 13.-IK SZAKASZA ÉRTELMEBEN?

A KÖZPONTI FELELBEZÉSI BIZOTTSÁG 1357/1934. SZAM ALATTI DÖNTVÉNYE.

Lotte Sokal cernauti lakosnő kérelemmel fordult a munkásbiztosítóhoz, amelyben kérte, hogy szorgalim összeg részére kifizettessék. Ez az összeg elhunyt férjének egy wizeni kórházban felmerült tartási költségeit képezi 1933. június hó 28. és július hó 21. közötti időre.

Az elsőfoku bizottság részben helyt adott a kérelemnek és kötelezte a munkásbiztosítót, hogy fizessen 1380 lejt, vagyis felét az összegnek, amit az asszony által megjelölt időre járó munkásbiztosítási segély Romániában kitesz. A kérelemnek a munkásbiztosító törvény 13.-ik szakasza alap-

s ezen ígéret ellenében a miniszter hajlandónak nyilatkozott lemondani az elrendelt ár-kontroll fentartásáról.

Ez azt jelenti, hogy a kartellek tovább is zavartalanul fentarthatják eddigi árakat, sőt megszabadultak attól is, hogy a miniszter az iparfelügyelők utján betekintést nyerhessen abba a könyhába, ahol az árak kalkulációja történik.

Az a négy vagy öt hatalmas kartell, amely legfontosabb cikkeink termelését kezében tartja, nyugodtan lemondhatott a további áremelésekről, mert az új külforgalmi rend, letben nemcsak az eddigieknél is erősebb biztosítékokat kapott egyeduralmának fentartására, de monopolisztikus helyzetét joggal megerősödöttnek láthatja annak következtében, hogy új iparágak bevezetése, új gyárak alapítása majdnem a lehetetlenségig lett hátráltatva. Használt gépek behozatalát már évekkel ezelőtt megtiltotta a minisztérium s a rendelkezés indokait senki nem ismeri. Aki az országban gyárat akar létesíteni, az csak vadonatúj gépekkel szerelheti fel műhelyeit akkor is, ha az illető iparágban a technika fejlődése semmi újat nem produkált. Egy más országban be nem vett, vagy boldogulni nem tudó gyár felszerelése nem hozható be az országba akkor sem, ha a gépek teljesen használatlanok, mert más műhelyben már felszerelve állottak.

Az új kontingens-rendelet nemcsak a használt gépek behozatalát teszi lehetetlenné, hanem az újakat is, de még nehezebbé teszi új ipartelek részére a nyersanyag behozatalát.

Az import-kvótákat az előbbi évek behozatalának arányában adják s aki tavaly nem hozott be nyersanyagot, mert nem volt még gyára, az az idén már alig jut kontingenshez. A kormányok által rendre beígért kartell-törvény késik, az életbeléptetett adminisztrációs gazdasági rendelkezések pedig egyenesen a kartellek számára hajtják a vizet.

ján adott helyt az elsőfoku bizottság azzal az indoklással, hogy

az elhunyt biztosított betegsége alatt dupla segélyre volt jogosult.

A határozat ellen a felek felelkezéssel értek.

A felelkezési fórum kifogásolta, hogy a kérelmező nem igazolta, hogy a törvény 10.-ik szakaszában foglalt feltétel fenforog E szakasz értelmében a biztosított csak a biztosító intézet orvosának rendelkezése szerint jogosított ugyan az orvosságokra, de sürgős esetekben a biztosított maga is intézkedhet és esetben költségei visszatérítését kérheti. A felelkezési fórum döntése szerint az elsőfoku bizottság tévesen alkalmazta a szakaszt, amelynek alapján részben a kérelemnek helyt adtak. A törvény 13.-ik szakasza szerint abban az esetben van csak joga a biztosított-nak kétszeres pénzbeli segélyre, ha a munkásbiztosítónak nem lett volna módjában megfelelő orvosi gyógykezelést és gyógyszerket nyújtani.

Tekintettel arra, hogy az elhunyt a munkásbiztosító orvosainak kezelésében volt és

eközben saját elhatározásából és a munkásbiztosító orvosainak jóváhagyása nélkül utazott külföldre,

ott magát egy kórházba vétette fel, ahol elhunyt, ilyen körülmények között

nem forognak fenn a törvény 13.-ik szakaszában említett feltételek,

így a határozatot módosítani kellett és a kérelmet teljes egészében el kellett utasítani.

Utban az államkapitalizmus felé...

Ipari tervgazdaság bevezetését készíti elő a cseh kormány

A kartellekből fejlesztik ki az egyes szakmákat államfelügyelet mellett irányító testületeket. — Elsőnek a bányai par tervgazdasági szervezettel fogják kiépíteni.

Leépítik a felesleges gyárakat, de gondoskodnak az állás nélkül maradt munkások elhelyezéséről is

A cseh állami költségvetés most folyó parlamenti tárgyalásaival egyidejűleg a cseh kormány általános gazdasági programot adott, amely nemcsak a jövő költségvetési évre vonatkozó terveket öleli fel, hanem ezen túlmenően

Malypetr miniszterelnök expozéjában az ipar

tervgazdaságának fokozatos kiépítését is bejelentette.

Malypetr miniszterelnök erre vonatkozóan részletes programot nem adott, csupán nagy vonalakban vázolta a cseh kormánynak ezzel kapcsolatos programját.

Az egyes iparágak autonóm testületeinek egyttműködéséből építik ki a csehszlovákiai ipar tervgazdaságát

Malypetr miniszterelnök expozéja szerint a tervgazdaságnak nem az állam lesz a kiindulási alapja, hanem az ipar egyes szakmáinak szervezeteiből kiépülő testületek.

Ezek a kiépülő testületek állapítják meg szakmájuk irányításának alapelveit és tervgazdaságát, amelyet az állam szervei ellenőriznek.

Ugy a testületek, mint azok tevékenysége felett az állam célra felállítandó szervei gyakorolják a felügyeletet.

Az új rendszert először a bányai parban, illetőleg a bányai par egyes szakmaiban vezetik be. Az erre vonatkozó tárgyalások igen előrehaladott stádiumban vannak.

Az egyes testületeket az ipar eddigi szervezeteiből és kartelljeiből építik ki,

oly módon, hogy ezekbe a szervezetekbe való belépésre szólítják fel a szakma összes vállalatait.

A csehszlovák ipar tervgazdaságának három alapelve

Az ipar autonóm testületeinek három irányú programot készít a kormány:

1. A termelés megszervezése, a szükségletek és termékek elhelyezési lehetőségeinek megfelelően, ezzel kapcsolatban a nyersanyagellátás megszervezése.

2. Az eladás megszervezése és ezzel kapcsolatban intézkedések a túltermelés elkerülése érdekében, ugyancsak az esetleges nagy készletek értékesítési módjának megállapítása.

3. A termelés racionalizálásával kapcsolatban összhangba kell hozni az ipar érdekeit a szociális érdekekkel, a munkaidő megfelelő megállapítása útján.

A termelés megszervezése és racionalizálása során

számos olyan vállalat teljes leállítása válik szükségessé, amelyek irremotabilisan termelnek, mert a berendezésük elavult.

Ezek leállításával kapcsolatban több ezer munkás válik munkanélkülivé, akiknek foglalkoztatásáról a többi működő vállalat, illetőleg a szakmát irányító testület köteles gondoskodni. első időben — ha másképp nem, — a munkaidő csökkentésével és ezzel kapcsolatban a leállított vállalatok munkásainak alkalmazásával.

Az eladás megszervezésének alkalmazásával két irányban kell a testületeknek akciósra lépni:

1. A belső szükséglet ellátása.
2. Az ipari export.

Mindkét akciót a megfelelő állami szervekkel együttműködve kell keresztülvinni.

miatt a testületek minden nehézség nélkül gyakorolhatják új jogukat. Minthogy a belépés közvetve kötelező az összes vállalatokra, a belépést megtagadó vállalatokkal szemben a kényszer ama formáit fogják alkalmazni, amelyeket a kényszer-szindikátusi rendszer megvalósításával kapcsolatban terveztek.

HOGYAN SZERVEZIK MEG A TERVGAZDASAGI ELVEK ALAPJÁN A CSEH BANYAI PART?

A bányai par vállalatai — amint említettük — máris tárgyalásokat folytatnak egy ilyen testület megalakítására. A szénbányai par most alapította meg az eladási szervezetét „Uhospol” név alatt és a szénszakma összes vállalatait csatlakozásra szólította fel. Minthogy valószínűleg lesznek olyan vállalatok is, amelyek ezen a szervezeten kívül akarnak maradni, ezekkel szemben a kormány már most alkalmazni fogja a tervezett kényszerrendszabályokat.

Csehszlovákia területén több iparágban vannak olyan szervezetei, amelyek a tervgazdasági rendszernek megfelelően alakíthatók át. Így a margarinkartell, amelynek megszervezése és konszolidációja most fejeződik be. Ugyanis a cseh margarini par a kartell felállítására előtt 7200 vagon termelt, míg a folyó évben a kartell, a fogyasztás visszaesése következtében, 4800 vagonban állapította meg a termelési kvótát, azonban az egyes vállalatok kvótáinak megállapításánál bizonyos politikai szempontok is érvényesültek. Most, hogy a margarinkartell a kormány tervének megfelelően átszervezték, az 1935. évi termelést 6100 vagonban, vagyis a kartell előtti termelés 85 százalékában állapították meg. A 6100 vagonból az egyes vállalatok kvótáit úgy határo-

Rostschutzfarbe KAMPF
dem
HELLONIUM ROSTE

hochqualitatives Produkt für
Grund- und Deck anstrich
in allen Farben.

Man verlange
Spezialangebot **HEL-LA** Chemisches Laboratorium ARAD.
Str. Eminescu 27.

ták meg, hogy a kartell felállítására előtti termelésnek 85 százalékát juttatták kvótaképpen, ami által a margarinaszakmában is helyreállt a béke.

Igen jól működő kartelljuk van Csehszlovákiában a cukorgyáraknak. A cseh cukorgyárak az elmúlt évek alatt állandóan felvették a mezőgazdaság teljes cukorrépa-termelését, amelyet teljes egészében feldolgoztak és nemcsak a beleő szükségletet látták el, hanem még exportáltak is, vagyis évről-évre értékesítették a termelt mennyiséget. Minthogy a cukorrépa-termelőkkel a cukorgyáraknak a cukorrépa átvételére jól bevált meg egyezéseik vannak, úgy a termelés folytonossága, mint az értékesítés és a rentabilitás több évre biztosítva van.

SZAMOS HIVE VAN A CSEH NAGY-IPARBAN AZ IPARI TERVGAZDASAG TERVENEK.

A tervgazdasági rendszer bevezetésének a többi iparágak vezető személyiségei között is számos hive van, különösen azokban az iparágakban, amelyekben jól működő kartelleket, vagy ehhez hasonló egyezményeket az elmúlt években meg alakítani nem tudtak. A cseh ipar vezető egyéniségei között különösen Oscar Federer, a Wittkovitsi Vasművek vezérigazgatója nagy hive a cseh ipar tervgazdaságának. Federer erre vonatkozóan részletes javaslatot is dolgozott ki a cseh kormány számára. Javaslatának elgondolásai feltehetően a Malypetr cseh miniszterelnök által vázolt kormánytervezetben is.

A cseh kormány rövid időn belül a parlament elé terjeszti az ipar tervgazdaságának felépítésére vonatkozó javaslatot.

BORZALMAS ALOM.

— Rémes, kérlek, hogy mit álmodtam az éjjel.

— Na?

— Azt álmodtam, hogy svéd voltam.

— És az olyan rémes?

— Hogyne, mikor nem tudok egy szót az svédül.

KEDVEZMÉNYES UTAZÁS NEMETORSZAGBA.

A német birodalmi vasutakon a külföldi utasok részére hatvan százalékos utasági kedvezményt engedélyeztek. Ez a kedvezmény december 21.-től jövő év március 17.-ig érvényes, ezenkívül a húsvéti ünnepek alatt, április 13.-tól április 28.-ig, valamint a nyári szezonban június elsőjétől október 31.-ig is igénybe lehet venni. A kedvezmény csak akkor érvényes, ha az utas legalább hét napot tölt el Németországban.

MENTHETETLEN.

— Rólam már minden orvos lemondott.

— Te jó Isten, miért?

— Egyiknek se fizettem.

ÚJ VASUTI TARIFA A GYÜJTŐVAGONOKRA.

A CFR. vezérigazgatósága elhatározta, hogy december 31.-től kezdve hatályon kívül helyezi a gyűjtővagonokra érvényes kivételes tarifát, mindazokkal a szerződésekkel együtt, amelyeket ennek alapján kötöttek meg magánfelekkel. Ugyanebben az időben, illetve 1935. január 1.-én életbe lép az új speciális tarifa és pedig úgy a gyűjtőcsomagokra, bármilyen csoportosításban, mint a teljes vagonokban szállítandó csomagokra.

INFORMACIO.

— Megvárhatom a főnök urat?

— Megvárhatja, de féllek, soká fog tartani.

— Miért, kérem, hova ment?

— Csódba.

Ne felejtse el!
A „MERCUR”
cipőárházban
ARAD,
(Piata Avram Iancu 21.)
kisiparosok által készített
elegáns
cipőt kaphat
olcsó árban!

A tőke bizalma

A jegybank igazgatósága, amely a pénzügyi válság egész ideje alatt elismerésre méltó igyekezettel mindent elkövetett a pénzintézetek helyzetének könnyítésére, most, hogy a hitel-krízis legakutabb részletén túl jutottunk, akciót kezdett a hitel-élet felélénkítésére. A gazdasági válság pusztításai és a konverzió sok radikális rendelkezése alaposan megrogtalták a bankok és pénzintézetek számát s erős próbára tették ezek életképességét. Azok az intézetek, amelyek megrendülés nélkül kiállták ezt az erőpróbát, a gazdasági élet erős oszlopainak bizonyultak és ezek további existenciáját biztosítani nemcsak a bank-érdekeltségnek, hanem az ország gazdasági életének is nagy érdeke. Az építés problémája azonban mindig lassabb és nehezebb, mint a rombolás vagy a pusztítás. Nem lesz könnyű feladat visszaállítani a tőke bizalmát és újra odavezetni a legtermészetesebb hitelforrásokhoz, a bankokhoz, amelyek közül sok nem bizonyult a reábizott pénzek megbízható sáfárjának. A legfontosabb és legsürgősebb feladat pedig az volna, hogy a közönség újból megnyugvással és a régi bizalommal adja át pénzét gyümölcsöttesre azoknak a pénzintézeteknek, amelyek megcáfolatlan bizonyítékát adták a jó vezetésnek, az előrelátó hitelezési politikának, a túlköltekezés óvatos elkerülésének és a kockázatos befektetések mellőzésének. Azok a bankok és takarékpénztárak is, amelyek a krízis viharai után is szolvensek és mobilak maradtak, épenugy jogot tarthatnak az ország gazdasági és pénzügyi politikáját irányító központi szervek támogatására, mint a legyengültek, mert ha még oly ártatlanul is, de kénytelenek viselni a bizalmatlanság következményeit, amelyre az elbukottak adtak okot a közönségnek. Az újjáépítés munkáját tehát a bizalom visszaállításánál kellene kezdeni, a ma gyümölcsötlenül heverő tőkéket újra oda kellene irányítani, terelni a bankok felé, mert csak ezeken keresztül juthat el a gazdasági termelés egészséges folyamatába a tőke, hogy a munkával egyesülve újra normálissá tegye az ország gazdasági szerveinek — az iparnak és a kereskedelemnek — működését.

A pénzügyi élet vezetői a jegybank kormányzójának kezdeményezésére nem ezen a legkényesebb ponton fogják meg a dolgot. Értekezletükön a hitel olcsóbbá tételét sürgették s megállapodást is hoztak létre arra nézve, hogy a Banca Nationala szállítsa le a bank-kamatlábát, mégpedig lehetőleg öt százalékra. A bankráta leszállítása a hitelt kétségtelenül olcsóbbá fogja tenni és nem vitás az sem, hogy a mai leromlott kereseti viszonyok mellett az olcsóbb hitel erős ösztönzője a termelés fokozásának. A betéti és a kihelyezési kamat tervezett maximálása szintén alkalmas intézkedés lehet arra, hogy olcsóbb tőkét juttasson a termelés csatornáiba, de mindezeknél fontosabb cél volna a tőkék előcsalogatása rejtékhelyeikből, az a művelet tehát, amelyet alacsony kamattal nem lehet sikerre vinni.

A kamatok leszállítása más szempontból sem látszik indokoltnak. A gyár- és ipar a behozatal korlátozottsága folytán nem panaszkodhatik a konjunktúra hiányára, árait a külföldi cikkek konkurrenciája nem nyomja, nincs tehát parancsoló szükség az általa igénybevett tőkék használati díjának mesterséges leszorítására. Olyan időpontban, amikor pénzünk árfolyama — már most akár a hibás kereskedelmi politika, akár más oknál fogva — a szabad forgalomban olyan nagy eltéréseket mutat föl a hivatalos kurzusokkal szemben, amikor tehát a közönség a pénz erejének gyöngülését érzi, csak a magasabb használati díjjal tudja magát valamennyire kompenzálni az esetleg bekövetkező árfolyam-vesztéssel szemben. Ilyenkor a bankráta leszállítása mindenre alkalmas lehet, csak épen a szabadon heverő tőkének a termelésbe való becsalogatására nem.

A piacnak nem az szolgálja ma könnyítésül, ha a kölcsönvett tőkék kamatait leszállítjuk, hanem ha előbb a tőkéket beédesgetnénk és befognák a hitel cirkulációs folyamatába. A konverzió első törlesztési terminusán várározáson felül történtek fizetések,

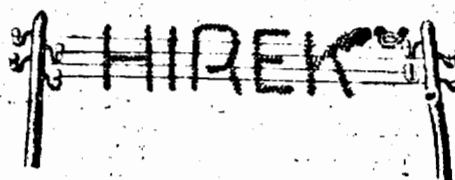
de a törlesztési idő igen hosszú és ahol adós és hitelező között megegyezés nem jött létre, ott tíz éven át a hitelező csak évi egy százalékos kamatot kap. Ezek a befagyott beföldi követelések tehát még hosszú ideig kiakcsolódnak a hitel körforgásából, sokáig immobilizált kihelyezések maradnak s ezeket csak újabb tőkéknek a hitel-forgalomba való bevonásával lehet pótolni. Erre a célra pedig a kamat emelése és nem annak leszállítása volna az indikált orvosság.

Mit kívánnak az államtól a szövetkezetek?

Az erdélyi szövetkezetek Sibiuban megtartott kongresszusának határozatai

Most tartották meg Sibiuban az erdélyi szövetkezetek kongresszusát. A kongresszus határozati javaslatot hozott, amelyben a szövetkezetek szervezeti törvényeinek megváltoztatását kívánja. A szövetkezetek arra is kérik az államot, hogy őket a konverziós törvény következtében szenvedett károkért kártalanítsa. Követelik továbbá, hogy a hitelélet újjáébredése érdekében a hitelszövetkezetek tartalékai csorbitatlanul ha-

gyandók meg. Végül kívánják a hitelszövetkezetek adójának leszállítását, a szövetkezetek ellenőrzésének szigorítását és a fogyasztási szövetkezeteknek az állam részéről való támogatását. Ezt olyan formában tartják megoldhatónak, hogy az állam a mezőgazdasági termények értékesítésénél a szövetkezeteket kimondott előnyökben részesítse.

AZ IPAROS

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ára egész évre intézménynek és nagy cégeknek 1000 lej, félévre 500 lej. Iparosoknak egész évre 300 lej, félévre 150 lej, negyedévre 75 lej.

Hirdetés négyzetcentiméterenként 4 lej. Éves kötetésként árengedmény.

Redakcia és adminisztráció — Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redaktion und administration Arad, Caminul Industriilor-Iparos Otthon.

— Új-kézben a timisoarai Palace kávéház. A timisoarai Palace kávéház tulajdonában rövidesen változás áll be, amennyiben a kávéház gazdát cserél. Hosszabb tárgyalások után Scher József, az eddigi tulajdonos és Mayer Zsigmond, a Lloyd kávéház volt tulajdonosa között megegyezés jött létre, amelynek értelmében Mayer Zsig-

mond egy millió 900.000 lejért megveszi a Palace kávéházat. Az átvétel december elején történik meg.

JULIU LINK

Dentist—Fogász

diplome medaille

Timisoara, L. St. Gheorghe No. 6.
(v. Arany Szarvas-épület)

JÁMBOR ÓHÁJ.

Kohn és Kohné ebéd után kedves meghittségeben ülnék még az asztalnál. Egyszerre csak megszólal Kohné:

— Nézd, Móric, az első ősz hajszálam.
— Az is valami! Grüné már egy fél éve meghalt.

CASATORIE DE INTERES

„Dar ce are nevastă-ta că-i așa de furioasă?”
„A găsit în biroul r eu un pachet de scrisori de dragoste nedescăcute”.
„... dela cine erau acele scrisori?”
„Erau scrisorile ei: ... către mine!”

KÉRJEN MINDENÜTT

„ELZETT”

BUTORZÁRAT

KAPHATÓ MINDEN VASKERESKEDÉSSEN.

Az 1932. és 1933. évi adóhátralékokra is érvényesek az adóbónok

Bucuresti jelentés szerint a pénzügyminisztérium nagyjelentőségű rendeletben könyvnyitotta meg a kincstári bonok tulajdonosai számára az adófizetést. Ma kiadott rendeletben ugyanis megengedte, hogy az 1932 és 1933-as évekre is fizethető kincstári bónnal hátralékos adó, de csakis azoknak, akiknek nevére az adóbont kibocsátották. Eddig ez a fizetési könnyítés csak 1932 január 1-ig

fennállott adótartozásra volt érvényes.

Bucuresti, november 29. Az ipar és kereskedelemügyi minisztérium 550 millió hitelet nyújtott a hátralékos exportpremiumpok kifizetésére. A kifizetések az 1934. április 20-án belt minisztertanács jegyzőkönyv alapján történnek. A fenti összeget az április elsejétől befizetett és a jegybanknál le-tétbe helyezett kontingentálási illethekekből fedezik.

Arany Őfelségét ismét trónra ültették...

Itt az esztendő vége. Ilyenkor szokás az év gazdasági eseményeit mérlegelni. Ha 1934 gazdasági krónikáján végigtekintünk: a leg-erősebb összecsapások és viták az arany kör-ül folytak le. Az aranyat le akarták dönteni trónjáról és ime, egyelőre legalább az arany- valuta megállta helyét és győztesen megy át az ujesztendőbe. Lehetett-e az szó komolyan az arany válságáról, elképzelhető-e, hogy az arany világalalmát mások foglalják el?

Nézzük az arany válságos éveit, hogyan mertette át magát a nehéz esztendőkn, mi- ként vetették fel ennek a világnak a nagy gondolkodói a sorsdöntő kérdést: arany vagy árindex? A háboru megzavarta a világ arany- készletének arányos elosztását. Azelőtt csak a kereskedelmi mérlegek passzív tételeit egyenlítették ki arannyal, azonban a hadisár- cok kivetése nyomán a vesztes és a győztes államok aranykészletének áradata Anglia, Franciaország és Amerika felé sodródott. A tudomány emberei eleinte azt hitték, hogy az igazságtalan aranyelosztást az a körülmény idézi elő, hogy az aranytermelés nem tud lé- pést tartani az államok szükségletével. Ebbe a hibába esett különösen a híres géniusi kon- ferencia.

AZ ARANY MINT BUNBAK

Kiderült azóta, hogy az aranytermelés inkább emelkedik, de mindez nem tudta meg- változtatni a világ egy részének felfogását és elkövetkezett az az időpont, amikor ki- mondták a blüvés jelszót: az arany az oka minden bajnak. Az aranyat okolták a ter- ményárak és az ipari gyártmányok árcsök- kenése miatt. Az angol Keynes és a svéd Cas- sel megindították a propagandát, hogy az arany nem alkalmas régi szerepének betöl- tésére. Jöjjen az árindex és ezzel fejezzék ki minden termény és árucikk értékét. Tőlük vette át a mostani „roosevelti gondolatot” az amerikai Irving Fisher és az agytrósz már lemondott és még működő tagjai.

Csedálatos alakulása a gazdasági világ eseményeinek, hogy a modern gazdasági for- radalmak vezéréi, Mussolini és Hitler a leg- konzervatívabb hívei az aranyvalutának. Mussolini és Hitler egyaránt forradalmasították Olaszország és Németország gazdasági berendezését, de egyik sem volt hajlandó le- térni az aranyalapról. A lira és a német már- ka bankszerű fedezetére talán most jobban ügyelnek, mint régenta. Papiron a márkagaz- dalkodás ellen egyetlen észrevételt sem lehet tenni.

A modern gazdasági forradalmárok kö- zül csakis Roosevelt volt hajlandó feláldozni az aranyvalutát. Sikerült is neki részben le- rombolni mindazokat a nemzeti értékeket, amelyek amerikai kötvényekben és betétek- ben rejtőznek. Március óta folyik az amerikai kísérlet. Az európai gondolkodófejek közül egyedül talán André Maurois, a híres francia ró adózott elismeréssel Rooseveltnek. Maurois „Amerika” című könyvében azt jó- tolja, hogy az Egyesült Államokat Roosevelt ki fogja vezetni a válságból. Egyelőre az utol- ó hetekben az történt, hogy az arany ameri-

kai ellenségei maguk is beálltak az aranyvá- sárlók sorába. Eleinte csak az Amerikában termelt aranyat vették át egyre emelkedő ára- kon, de tudjuk, hogy hetek óta lassu vásár- lói az európai piacoknak is.

A FONT ÉS A DOLLAR AZ ALTALA- NOS STABILIZÁCIÓBAN.

Mennyi aranyat vásárolhatott Amerika? Kérdés, amely az egész világot érdekli. A le- mondott ujjáépítési diktátor azt vallotta, hogy a külföldön 35 millió dollár értékű ara- nyat vásárolt az Unio, a belföldön 15 millió dollár értékűt. Közben leleplezték már az aranydiktátor személyét is, aki naponta meg- állapítja az Unioan az aranyárakat. George F. Warren professzor volna az a titokzatos személyiség, az ő tanítványa Morgenthau, az Egyesült Államok pénzügyminisztere. Nehéz itt Európában amerikai szemüvegen át nézni az ottani eredményeket. A londoni világgaz- dasági konferencian Roosevelt kivételével mindenki a valuták értékállandósításával akarta megkezdeni a gyógyítást.

Egyre sürűbben lehet hallani, hogy az 1935-ös esztendő a stabilizálódás éve lesz! Ha hinni lehet nekik, az új esztendőben megrög- sitik az ingadozó valutákat és állítólag ismét szilárd értékkel számolhat majd a kereskedő, a kisiparos és a gazda.

Ki fogja megkezdeni 1935-ben az ujra- stabilizálást? Előre kell bocsátani, hogy Roosevelt nélkül nincs Európában sem stabili- záció. Az angolok bizonyára csakis akkor hajlandók megrögzíteni a font értékét, ha egyttal a dollárt is stabilizálják. Ha a font és a dollár megegyezett egymással, akkor könnyű lesz az északi valuták: a svéd és a dán korona stabilitását is megtalálni. Ezek a valuták ugyanis többé-kevésbé a font sorsá- hoz kötöttek magukat.

VALUTAK, AMELYKET NEM SZE- RET AZ ARANY...

Nézzünk körül, hol találunk még mozgó valutákat? Kétségtelen, hogy a nemzetközi rendcsinálónak alapos munkájuk akad majd Kelet-Európában. Valóban érdekes és külön tanulmányt érdemelne a keleteurópai valuták sorsa. A világválság kitörését tudvalevőleg a bécsi Kreditanstalt zavaraitól számítják, amelyek 1931 májusában váltak ismeretessé.

Az osztrák aranykincs egyhatodára csök- kent, elvitte a Kreditanstalt szanalása. Van- nak tervek a középeurópai terhek szanalása- ra is. Nagyon szellemes Francis Delaisi ja-

vaslata. Ez a kitűnő francia nálunk is járt és érdekes kötetben a világ elé tárta terve- zetét.

Delaisi abból indul ki, hogy az Egyesült Államok ujabban legalább 800—100 millió dol- lár értékű aranyfeleslegre tettek szert, ebből kellene alapot létesíteni a középeurópai valu- tak alátámasztására. Bizony, minden esetben az arany a kiindulási alap. Tisztelet és meg- becslés veszi körül az aranyat. Az emberi- ségnek, úgy látszik, az az végzete, hogy az arany uralkodjék fölötte, — amíg más alkal- masabb eszközt nem találnak.

Borbély József.

BANKARSORS.

A köztisztasági hivatalban kómunkára je- lentkezik egy férfi. A hivatalnoknak feltűnik a munkás intelligens arca és megkérdi tőle:

- Mi volt a foglalkozása?
- Bankigazgató.
- Ugy? És miért hagyta abba?
- Rájöttek.

★

ÜZLETI FELTETEL.

— A nagykereskedő egy csinos, új géptró- nót vesz föl. Amikor már mindenben megállá- podtak, azt mondja önnagysága:

— Még egy kikötésem van. Flörtölve csak különóránban lesz.

Itt a hideg tél!

Régi ruháimat

Hospodár-hoz küldöm

át festeni, vegyileg tisztítani.

Arad, Strada Stroelescu 13.
és Strada Eminescu 3

DEFINICIÓK.

- Mi az a Kosmos?
- A világ.
- Es a kozmetika?
- Félvilág.

Ajánljuk versenyen felülmúló géphajtó- és tömítő-köteleinket,

malom- és transport hevedereinket. Kö- kusz-szőnyeg, lábtörő, grádli, butorszövet, plüss, arik, butorugó, mindenféle kárpi- loskellek. Zsák, zsineg, kötel, ponyva, tömlő, kender, len, és juta-gyártmányok

Schönberger és Grünstein R. T.

Arad, új Neuman ház

KÖSZÖNET.

A tanár feladja a kérdést a leányiskolában:

— Ki mondta ezt: „Nun sei bedankt, mein lieber Schwan.”

Nagy hallgatás, végre megerőlt egy ki- lány:

— Léda.

Vas-és fémöntés

LADISLAU

Gépműhely

Précizós szerzsa-
mók készítése.

ASSAEL

LÁSZLÓ

MŰKATOSSÁG Arad, Cal. Radnei 35. Gyártom a mezőgazdaság összes gépeit.
Kenderfeldolgozó gépek — Malomberendezések saját modelom után készülnek.

